

# Dokümantasyon

## Mikrofilm ve Mikrokartlar Yeni Bir Dokümantasyon Tekniđi

Derleyen : Dr. RECEP EGEMEN

Harp yılları içinde uzak cephelerle cephe gerileri arasında taşınmakla önü alınamıyan milyonlarla mektupların sürat ve emniyetle naklini sağlamak maksadiyle, çok az yer tuttuğu kadar gayet hafif olan Mikrofilm reproduksiyonu tekniği gelişmiş, ve bu teknik derhal her çeşit evrak, dergi kitap ve raporların nakil ve muhafazasında tatbik mevkiine konmuştu. Mikrofilm tekniği az zamanda o derece gelişti ki bunun görülen faydalarına binaen bugün bundan vazgeçmek şöyle dursun daha da geliştirilerek tatbikine her çeşit teksir ve yayın işlerine teşmil edilmektedir. Bu teknik 1944 de doküman ve kitapların teksir ve hıfzı için daha amelî bir hale getirilerek, ilk defa Fremont Rider tarafından yazılan « Araştırmacı ve Araştırma Müesseseleri Kütüphanelerinin Geleceđi » (\*) adlı ve bugün artık şöhret kazanan eserinde en

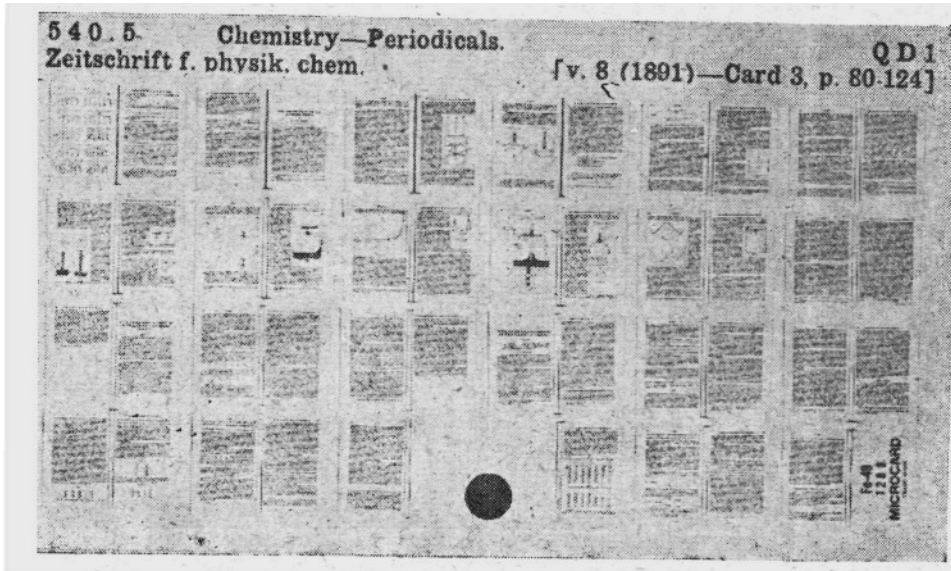
\*) Fremont Rider: The Scholar and the Future of Research Library ( Hadham Press, 1944),

II) C. Hevitt Dix : Microcards, A new Method of Publication, Geophysic Vol. XIV, No. 1, Jan. 1949, Pp. 1-5, Fif. 1-3.

geniş tatbikatını Mikrokart usulünde kazanmış bulunmaktadır.

Mikrokart'lar alelade kütüphane katalog kartları cesametinde (yani:3x5 veya 7.5x12.5 sm. ebadında) olup bir tarafına fotoğrafla küçültülerek (takriben1/20 nisbetinde) kopya edilen kitabın cesametine göre 50 - 100 sahifelik bir kitap, mecmua veya rapor, sahifelerinin taakup sırasına göre, soldan sağa doğru, filme ve dolayısıyla Mikrokart'a alınır. Fazla küçültüldüğu için-gözle görülemez bir hal alan bu mikrofotografın yani Mikrokart'ın tekrar vazih olarak görülebilmesi ve okunabilmesi için yeniden büyütülmesi icabeder. Ancak alınan mikrofotonun veya Mikrokart'ın üst kenarına kitap veya manüskrinin başlığı, tabii cesamette elle veya yazı makinesiyle yazılır ve Kardex'de kolayca okunarak müellifine veya konusuna göre tasnifi ve yerinin bulunması sağlanmış olur.

Mikrokart'ların tabl için özel Mikrofilm fotoğraf-cihazları kullanıldığı gibi bunların okunabilmesini temin edecek



*Şek. 1. 46 sayfalık bir metnin mikrokart halin  
irca edilmiş şekli.*



*Şek. 2. Yeni model Mikrokart okuma ekranı.*

olan büyütme (agrandisman) cihazları vardır ki bunlara Okuma ekranı > denir. Okuma ekranları nisbeten ucuz, basit elektrik lâmbalı ve büyütücü adeleri haiz buzlu cam şasilerinden ibaret cihazlardır. Okuma ekranında Mikrokart'ın ufak bir kısmı şakulîye yakın bir vaziyette bulunan opak (buzlu) camdan ibaret ekran üzerine büyütülerek aksettirilir. Hayalin ayarı bir merkezî düğme ile, netliği ise diğer bir yan düğme ile yapılır. Ortadaki düğmeyi sağa - sola doğru çevirince Mikrokart'taki sayfeleri ekran üzerinde aşağı - yukarı doğru hareket ettirir; aynı düğmeyi sağa - sola doğru itip oynatınca hayali ekran üzerinde sağa - sola doğru kıvrılır. Böylelikle bir el iki buuttaki hareketleri ayarlayan düğmeyi, diğer el de yan düğme ile hayalin netliğini ayarlar. Ekranda tecessüm eden hayalin okunması normal ışıklı bir odada yapılabilirse de hafifçe aydınlatılmış olan loş bir odada okuma daha az yorucu olur.

**Mikrokart'ların Mikrofilm'e nisbette faydaları,** daha az yer kaplamaları, daha kolaylıkla tasnif ve muhafaza olunmaları, ve arandıklarında süratle bulunabilmeleridir. Kütüphane ve arşivlerde yer darlığı bunların inkişafına sed çeken en başlıca engeldir. Bu mani de böylelikle kökünden bertaraf edilmiş olur.

Mikrokart sisteminin diğer avantajları şöylece hülâsa edilebilir:

a) Bu sistemle derlenmiş olan bir kütüphane veya arşiv çok az yer tutar ve gayet portatiftir (meselâ 1000 kitaplık bir kütüphane bir çekmece gözüne sığdırılabilir ve bir küçük çanta halinde her yere götürülebilir).

b) Orijinali tükenmiş veya satın alınamıyacak derecede pahalı olan değerli ve nadir eserlerin kopyaları ko-

aylık ve süratle yapılabilir. Bu arada ancak sayılı bir kaç kütüphanede mevcudu kalan paleontolojik, jeolojik veya jeofizik literatürün reproduksiyonları az masrafla elde olunabilir.

c) Sahaya veya kamplara taşınması mümkün olmıyan veya külfetli olan eserlerin Mikrokart'ları ile bir okuma ekranının Jeolog, Prospektör veya Mühendis tarafından birlikte taşınması kolaylıkla mümkündür.

d) Nihayet, en esaslı bir avantaj da, ancak mahdut miktardaki büyük kütüphanelere münhasır kalan teknik literatür ve koleksiyonların, Mikrokart yapmağa ve okumaya mahsus teçhizata malik olan her röşerş müessesesinin temin edebileceği imkânın sağlanması keyfiyetidir. Esaslı ve mükemmel dokümantasyona sahip olmıyan araştırma müesseselerinin verimli çalışmaları bedihi olmakla, Mikrokart sisteminin çok esaslı bir teknik eksikliği karşılamak durumuna gelmiş olduğunda artık şüphe kalmamıştır.

Bu bakımlardan Mikrokart usulü halen Amerika'da modern teçhizatı her ilmî teknik müessesede tatbik edilmeye başlanan bir ilmî dokümantasyon vasıtası haline gelmiş bulunmaktadır. Bu meyanda olarak Enstitü, Üniversite ve Şehir Kütüphanelerinde bu usulün tatbikine doğru gidilmektedir. Bu itibarla Enstitümüzün de gerek Amerika'da Mikrokart usulünün tatbikattaki inkişafı ile meşgul olan Kütüphaneciler Kooperatifinin organı (The Microcard Committee, Middletown, Connecticut), gerek metod ve gerekse teçhizat bakımından mütemmim bilgileri ilgililere sağlamaktadır. Ayrıca, halen satışa çıkarılmış bulunan Mikrokart okuma ekranları da (The Microcard Library, Inc., La Crosse, Wisconsin) adresindeki firmadan alınabilmektedir.